

Stručni rad

ELEMENTI MONTESSORI PEDAGOGIJE U NASTAVI

Nataša Vesel Plos

Osnovna šola heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu, Slovenija

Sažetak

Maria Montessori bila je liječnica, učiteljica i filozofica, a najpoznatija je po svojoj Montessori metodi podučavanja djece od rođenja do adolescencije. Njena metoda se i danas primjenjuje u školama širom svijeta, a nastala je promatranjem djece tijekom igre.

Promatrala je spontanost u dječjim postupcima i otkrila potrebu djece za ponavljanjem, jer ponavljanje postupaka djeci pruža osjećaj sigurnosti.

Unosila je red i mir u učionicu jer je dijete moralo smjestiti stvari koje je koristilo na svoje mjesto. Radi u tišini, govori tiho ili šapatom. Osnova njezine metode i učenja su senzorna pomagala. Dijete treba steći sve sadržaje i iskustva svim osjetilima - dodirom, vidom, sluhom, mirisom i okusom. Djeca svoje znanje grade na greškama i eksperimentima. Materijal koji djeca koriste izrađen je na način da djetetu ne treba prisustvo ili intervencija učitelja radi kontrole.

Budući da mi je Marie Montessori pedagogija vrlo bliska, jednom tjedno, petkom, poučavala sam u 1. razredu po načelima Montessori pedagogije. S ciljem utvrđivanja i produbljivanja sadržaja stečenih prilikom usvajanja novog gradiva iz svih predmeta. Sadržaji su bili međusobno isprepleteni i povezani.

Ključne riječi: promatranje djece, ponavljanje, rad u tišini, osjetila, povezivanje sadržaja

1. Uvod

U prvi razred se upisuju učenici, koji su navršili 6 godina, a neki i sa nenavršenih 6. U tom je razdoblju djeci potrebna igra, a istodobno imaju potrebu po otkrivanju novih stvari.

Oni su znatiželjni i kreativni. Nastavno gradivo/sadržaj najlakše usvoje preko konkretnog ili slikovnog materijala ili još bolje-preko igre.

U prvom razredu poučavam zajedno sa kolegicom, odgojiteljicom, koja je u razredu prisutna dnevno dva školska sata. Sa djecom tog uzrasta zajedno radimo već nekoliko godina. Djeca su jako znatiželjna, ali ih sama školska rutina mnogo puta sputava jer odjedanput moraju sjediti na miru i raditi za stolom. Već od početka devetogodišnjeg obrazovanja pokušavamo olakšati prijelaz iz vrtića u školu.

Svaki nastavni dan započinjemo u krugu sa jutarnjim pozdravom, kojeg svaki dan odabere drugi učenik. Predstavimo im aktivnosti, koje će se odvijati tijekom nastavnog dana i potkrijepimo ih sa slikom, označimo dan u tjednu, mjesec i godišnje doba. Aktivnosti radimo povezano, međusobno se isprepliću.

2. U razredu

Svako dijete ima svoj osobni razvojni ritam. Neki sadržaji su za neke učenike jako prezahtjevni, za neke pak prelagani. Učenici dolaze sa različitim predznanjem. Neki već dobro čitaju, znaju brojeve do 100, dok drugi ne znaju niti brojiti do 5, potpisati se čak i ne prepoznaju sve boje. Upravo smo zbog različitog predznanja sa kolegicom razmišljale o individualizaciji i diferencijaciji nastave.

Sadržaje smo pokušavale približiti svakom djetetu. Da se oni malo bolji ne bi dosađivali i da im zadaci budu u izazov i oni malo slabiji uspiju i osvoje sve ciljeve prvog razreda.

Kao učitelj moraš jako dobro poznavati razvojnu psihologiju djece, kurikulum za prva tri razreda i više razrede. Imamo puno mogućnosti usavršavanja iz različitih područja. Osobno mi je jako blizu pedagogija Marie Montessori te sam nekoliko elemenata uključila u naš nastavni dan petkom.

Sa kolegicom smo se odlučile, da ćemo nastavu petkom izvoditi malo drukčije nego inače, učenici su imali mogućnost, da sami odabiru sadržaje koje će utvrđivati preko materijala, kojeg smo pripremile s kolegicom. Privikavale smo ih na formativni način vrednovanja i praćenja vlastitog rada, samovrednovanje na način, da su bilježili koje zadatke su uspješno ili neuspješno izvršili.

Za svaki petak smo sa kolegicom pripremile nabor zadataka, aktivnosti iz svakog područja - slovenskog jezika, matematike, prirode i društva, glazbenog i likovnog odgoja. Postavile smo ih na odvojene police i prije početka rada učenicima objasnile, kako će raditi. Izabereš si zadatak i pokušaš ga samostalno obaviti odnosno riješiti. Ako ti ne ide, potražiš pomoć tako, da pristupiš učiteljici i ne vičeš po učionici. Zadaci su oblikovani i sastavljeni na način, da nema potrebe po uputama i da ih učenici naprave bez pomoći. Nekim učenicima je bilo potrebno dodatno uputstvo ili prikaz. Za zadatke, gdje je bilo potrebno pojašnjenje i uputstvo, smo pripremile poseban prostor na tepihu, gdje smo u manjim grupama - do 4 učenika dodatno objasnile postupke rješavanja zadatka i usmjerile učenike u samostalno rješavanje zadataka. U slučaju, da je učenik presudio, da mu je zadatak pretežak, mogao ga je zamijeniti.

Pripremljene materijale i zadatke smo iz tjedna u tjedan dopunjavale i mijenjale. Zadatci koji zahtijevaju osnovna znanja, koja mora učenik na kraju prvog razreda savladati, da uspješno nastavi s učenjem u drugom razredu smo na policama pustile cijelu školsku godinu. Svaka aktivnost ili zadatak je bila povezana sa sadržajem i ciljem kurikuluma za prvi razred odnosno prva tri razreda devetogodišnjeg obrazovanja.

Prilikom dodavanja novih materijala i zadataka smo ih predstavile, izvele vježbe za poboljšanje rada mozga te motivirale učenike za samostalni rad. Uvijek smo prije početka odlučile koji zadaci su obavezni i potrebni da se ih riješi. Napravile smo listiće za formativno praćenje, na kojem su bili navedeni svi zadatci. Neki zadatci su bili točno određeni, kod nekih je »pisalo« samo područje sadržaja. Kad si zadatak obavio, ostale aktivnosti si izabrao dobrovoljno. Neke aktivnosti si morao napraviti samostalno, druge si mogao raditi u paru ili manjoj grupi (likovni odgoj). Jako praktično je bilo izvođenje likovnih aktivnosti kod kojih učenici trebaju

individualni nadzor i pomoć. Pripremile smo stol za četiri ili pet učenika, koji su radili likovne aktivnosti sa jednom od učiteljica. Druga je uvijek bila za pomoć i koordinaciju.

Svaku obavljenju aktivnost smo pregledale, neki zadaci su bili postavljeni tako, da su imali priloženo rješenje i učenici su zadatke pregledali sami.

Kod rješavanja zadataka na takav način, sva su djeca bila uspješna, svi su imali osjećaj, da znaju. Prije svega su bili ponosni na sebe, jer su sve odradili sami. Tempo rada su mogli prilagoditi sami sebi. Imali su mogućnost da rješavanje nekih zadataka riješe idući petak. Sa izabranim aktivnostima su mogli nastaviti sljedeći put, dok ih nisu napravili. Od učenika nije bio nitko ispostavljen u slučaju da nije znao ili mogao samostalno riješiti zadatke. Svaki je pojedinac pratio svoje individualne sposobnosti i mogućnosti. Zadaci su napravljeni tako, da učenicima predstavljaju izazov i potiču proces razmišljanja. Zadaci mogu imati više stupnjeva zahtjevnosti, npr. jedna sličica na kojoj je sa zadnje strane napisana riječ, koju učenik mora pročitati može koristiti na način da je ponudiš za usporedbu dviju ili više sličica, za čitanje sa razumijevanjem, za učenje riječi u engleskom jeziku.

Učenici su među aktivnostima slobodno odlazili na WC, natočili si vode ili se u kutku odmorili uz listanje knjiga i zanimljivih plakata sa poučnim sadržajem. Mogli su nekoliko minuta tiho razgovarati. U slučaju da smo primijetile da se učenici nisu snašli u rješavanju pripremljenih zadataka, priskočile smo im u pomoć i dodatno ih motivirale za rad. Mogli su si izabrati jednu od društvenih igra, koje su imale ciljeve (brojenje, prepoznavanje boja, brojčane predstave, prepoznavanje glasova-slova...). Određeni dio aktivnosti smo preselile na hodnik, tako, da je rad učenika tekao nesmetano, bez dodatnog uznemiravanja zbog manjka prostora.

Učiteljice smo imale puno posla sa naborom i izborom aktivnosti. Prilikom izvođenja takvog načina nastave smo bile samo koordinatorice. Puno vremena smo imale za opažanje djece, provjera nekih znanja je bila jednostavnija. Prema kraju školske godine, kad smo bili već naučeni na takav rad, smo na takav način izvele i ocjenjivanje znanja - čitanje, postavljanje riječi, računanje - mogle smo precizno opažati strategije rješavanja zadataka. Izvele smo i pismeno ocjenjivanje. Izabrale smo grupe po 4 učenika, koji su bili jednakopravni po stupnju znanja. Nekima sam uputstva čitala, drugi su zadatke rješavali samostalno. Takav način ocjenjivanja nije bio stresan za učenike, zadatke su rješavali bez pritiska. Uvijek smo pokušavale zadatke predstaviti sa našim lutkama Lili i Bine, koji nas prate u radnim bilježnicama od početka školske godine.

3. Zaključak

Takav način rada smo predstavile kolegama na pokaznim satovima i roditeljima, na danu otvorenih vratiju. Učenici su voljeli takav način rada. Veselili su se petku, kada bi sami mogli odabrati svoje zadatke.

Mi učitelji smo ti, koji možemo utjecati na motivaciju djeteta za školski rad. Često je način rada i učitelj taj, koji »odlučuje« kako će se učenik osjećati u školi i da li će rado dolaziti u školu. Zato je jako važno, da se potrudimo i dokažemo, da je profesija učitelja poziv.

4. Literatura

[1.]URL: https://sl.wikipedia.org/wiki/Maria_Montessori (5. 8. 2020)

[2.]Montessori, M. (2009). Skrivnost otroštva. Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo. Ljubljana.